

MÍŠEK, J.: *Moderní regulatorní metody ochrany osobních údajů*, Brno: Masarykova univerzita 2020, 279 s.

Problematika ochrany osobních údajů je středem pozornosti již řadu desetiletí, nicméně iniciátorem zvýšeného zájmu o ni, se stalo přijetí obecného nařízení o ochraně osobních údajů v roce 2016, zvané GDPR, které u nás, s jistým zpožděním, vyvolalo místy až hysterické reakce, přizívované senzacechtivými médii. Situace kolem něj se však poměrně záhy zklidnila a nastal čas na solidní analýzy a úvahy, k nimž patří i recenzovaná monografie.

Je třeba předeslat, že tato práce obsahuje více, než to, na co by se dalo usuzovat z jejího názvu, protože její nemalou část tvoří popis a rozbor širokého spektra problémů, které s osobními údaji a jejich ochranou souvisí.

Hned v úvodu si autor klade otázku, jaký je vztah mezi soukromím, osobními údaji a informačním sebeurčením, které vymezuje jako samostatná práva, z nichž poslední dvě se emancipovala od prvního, které však zůstává klíčovým. Souhlasit je třeba s jeho závěrem, že soukromí a jeho ochrana jsou významně závislé na rozvoji informačních technologií, protože, jak bylo ostatně již před mnoha lety konstatováno, ty mohou snadno překročit kontext, k němuž mají informace tvořící obsah soukromí legálně sloužit.

Totéž platí *mutatis mutandis* i o osobních údajích, jejichž ochrana je složitější o to, že jejich zpracování se mnohdy vymyká kontrole subjektu údajů, což platí typicky tam, kde právní úprava umožňuje jejich legální zpracování bez souhlasu, resp. vědomí dotčeného subjektu.

V následujících pasážích, po přehledu regulace ochrany soukromí a osobních údajů v mezinárodním, unijním a domácím právním řádu, se autor zamýšlí nad rozdíly v teleologii právní úpravy jejich ochrany. Ty spatřuje v tom, že cílem prvé je ochrana tohoto práva, resp. jeho komponentů, kdežto u osobních údajů se jedná o garance před jejich neoprávněným zpracováním. Na základě těchto komparací uzavírá, že ochrana osobních údajů pokrývá fakticky širší spektrum práv než soukromí, které je ovšem na tomto základě chráněno. Lze shrnout tak, že smyslem této obsáhlé argumentace je obhájit tezi, podle níž představuje právo na ochranu osobních údajů samostatné funkčně nezávislé právo na jiných. Zde však poněkud uniká fakt, že všechna tři shora zmíněná práva spolu nutně souvisí zejména potud, že mají společný cíl, jímž je ochrana jedince.

Za základní smysl úpravy ochrany osobních údajů považuje tedy autor regulaci jejich zpracování, které musí v moderní "internetové" společnosti probíhat tak, aby mělo co možná nejmenší negativní dopad na subjekty údajů, což je pak demonstrováno na rozboru příslušných ustanovení GDPR. V této souvislosti se autor kriticky zamýšlí nad tím, že mnohdy bývá v praxi favorizován souhlas se zpracováním, byť jak se prokazuje, fakticky neplní svoji roli, mimo jiné i proto, že lidé ve skutečnosti ani nevědí, k čemu souhlas dávají.

Zajímavá je pasáž, v níž je argumentováno, proč se nikdo nemůže vzdát ochrany osobních údajů (tyto prodat), třebaže moderní technologie pro to

vytvářejí podmínky a lidé jsou tak náchylní k „mediálnímu exhibicionismu“. Poukázáno je rovněž na to, že smyslem úpravy je především předcházet porušování práv subjektu údajů a v tomto směru hraje důležitou roli judikatura, z níž autor zvláště připomíná rozhodnutí SDEU.

Samostatná kapitola je věnována genezi právní úpravy ochrany osobních údajů, kde jsou analyzovány důvody, které vedly k přijetí úpravy recentní. Ty jsou shledávány zejména ve dvou okolnostech: předně předchozí regulace přestala odpovídat technologickému pokroku zejména v rovině rozvoje informačních technologií a dále na jejím základě nebylo možno respektovat škálovitost, tedy význam povinností, na které měl správce reagovat. To je demonstrováno na problémech, které vyvstávaly v souvislosti s IP adresami, požadavky na kybernetickou bezpečnost, lokalizaci osobních údajů na internetových vyhledávacích, hypertextových odkazech a anonymními údaji, které jsou obsažena v otevřených datech. K tomu autor dodává, že východiska z této situace byla pragmaticky shledávána v zužování definic osobních údajů a nevymáhání, resp. nepostihování povinností ze strany dozorových úřadů, resp. soudů, což ovšem nemohlo být koncepčním řešením.

Tyto výklady, které jak patrně tvoří podstatnou část monografie, představují podnož vlastnímu tématu, tedy toho, jaké metody mají být při ochraně osobních údajů využívány. Obecně je kladen důraz na jejich dostatečnou flexibilitu a z nich je zvláštní pozornost věnována performativní regulaci, tedy úpravě, kdy zákonodárce stanoví cíl, přičemž prostředky k jeho dosažení ponechává na adresátech, na niž je v mnoha ohledech postaveno GDPR (mnohem méně naše úprava v zák. č. 110/219 Sb., o zpracování osobních údajů). To se promítá ve zdůraznění požadavku na správce, aby si ve všech fázích zpracování uvědomovali svoji odpovědnost za dodržování povinností a vyvíjeli v tomto směru náležitou aktivitu, protože jinak se vystavují nebezpečí vzniku sankční odpovědnosti. Jednou ze zásadních otázek je zde hodnocení rizik ze strany správce, což znamená nejen určení, zda, resp. jaká rizika jsou dána a v jaké míře, ale také nakolik je vůbec riskantní, že dojde k ohrožení či porušení práv subjektu údajů a jak se to promítá v čase.

Práce ústí v konstatování, že GDPR a její národní implementace, je principiálně koncipována jako prostředek ochrany práv subjektu údajů a klade vysoké nároky na správce i činnost dozorového orgánu.

Monografie pochází z prostředí Ústavu práva a technologií Právnické fakulty MU, který představuje jediné pracoviště v České republice, které se systematicky věnuje tomu, co lze ve zkratce označit jako problematiku právní regulace moderních informačních technologií, a jehož publikační výstupy jsou velmi kvalitní. Nutno ještě dodat, že ač je monografie vydávána v edici Scientia, může být a měla by být využita i praxí.

Pavel Mates